

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 18.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — стоји за нови сад 40, а на страну 60 новчића месечно. — За огласе наплаћује се од једне врсте 3 и 30 нов. за жиг сваки пут.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

(Наставак.)

Петровић. Зарекла, или не, али то си мораш добро запамтити, да ти стакнова жена све дотле не ћеш бити, док не добије штације... Јеси ли разумела? (Шмркне.)

Савета. (Снуждено.) Јесам, отац!... Врло сам добро разумела!

Ката. Немој се снуждити, дете моје, све ће још добро бити.

Петровић. Шта је тешко за бадава... Ви жене ништа друго и не знате, већ само се тешите!

Савета. А јел'те, отац, ако вас снеме запитати... Од кога то зависи, да Станко добије место...

Петровић. Од кога другог, него од школског надзорника... Он дели места... Ко се код њега добро препоручи... (показује листу,) тај дugo не чека. Јеси л' разумела?

Савета. Јесам отац... Врло сам добро разумела! Па ко је тај школски надзорник?

Петровић. Сад имамо новог... Ја га не познајем. Ал' само да се састанем с њиме, ја би њему већ казао, да би се све окрећао. Он треба да пази на школе и на учитеље. Оног, који не ваља, доле с њиме, а оног, који ваља, онога нека намести с добром платом, да му се мили званије, а не да се са животом бори. Тако би му ја казао и много друго што... само да се састанем с њиме.

Ката. Кад те човек слуша, мислио би, да си најважнији човек на свету.

Петровић. Ти, жено, ћути! Не мешај се у послове, које не разумеш. Ви жене друго ништа и не знате, већ мешати се у туђе послове!

Ката. Је си л' чуо, човече! Нисте ни ви мужеви попили сву мудрост у кашици. Лармате, вичете и једите се, а кад дође до дела, а ви лимут, па нос у футрол!

Петровић. Жено!

Ката. Хоћу да ти кажем, јер ми се већ додијало од тебе: Ви жене ништа друго не знате, већ не знам ово, или оно. А шта ви мужеви знате? Састанете се на скупштинама, ћа ћу, ћа ћу... Ја предлажем ово... Ја предлажем оно... Ограђујем се свечано... Сваки лични нападај одбијам од себе... Недајмо се браћо!... Ми смо браћо Срби!... Ето, то је све штације, а шта израдите? Ништа. Било па остало на папиру! Да виш, да смо ми жене на скупштини, били онда остало на папиру.

Савета. Слатка мати не мојте се једити (Пређе јој и пољубије у руку.) Неко иде... То је за цело Станко!

ПРИЗОР III.

Станко и пређашњи.

Станко. (Улазећи.) Добар дан! (Пружи руку Савети.)

Савета. Што си тако снужден?

Ката. Да ниси болестан?

Станко. (Маше главом.) Нисам.

(Наставиће се.)

О ВАЖНОСТИ И КОРИСТИ ПОЗОРИШТА.

(Свршетак.)

Сад, кад нас је упознало са људском судбом, сад нас учи и да правичнији будемо према несрећницима, и да више призрења имамо кад судимо. Многи преступи, многа злочинства изгледају да би требало да потпадну под најстрожије казне; али кад мало дубље промотримо, како човек може да дође у теснац, где га са свих страна гони невоља и несрећа; па онда, могу га страсти тако савладати, да мора да учини очајни корак, а ми онда умукнемо са својом клетвом, па ако је случај такав, да нам је кадар унутрашњост побудити, а ми онда можда пустимо још по коју сузицу сажаљења, не обизирући се на то, што је тај, што пред нама стоји, грешник. Тако постајемо човечни, тако се учимо сношљивости, трпњи (толеранцији). Тај дух већ је данас кроз све слојеве друштвенога живота своје струје пустио, тај дух пројејава наше суднице, (са почасним изузетком), тај донира и до срца оних, који до данас не хтедоше знати за те осећаје. Има нека чудновата врста људи, којој је прва брига одржање свога колена, да не би новац другој линији прешао. Ту је новац главна и једина брига, за то тако трајаво стоји са образовањем; непшто мало данашње назови цивилизације чини, да ти људи тако охоли постану — доста пута и поред малог капитала — да им нико — или бар ретко ко истину дошанути сме; али позорница тако им откреше истину у очи, да утучени пред њом стоје, она им изнесе оно, што никад, или бар ретко кад виђају, изнесе им — човека.

Могли бисмо сад даље говорити од какве нам је важности позорница у погледу расветљења разума; могли бисмо разлагати, како је само позорница кадра да поправи мане данашњега васпитања, које се све под неким методом продаје, а овамо одгојчад упропашћује, могли бисмо

још о многом и многом чему говорити, а на по се о нашем „народном позоришту“ — али куд би нас то одвело! За то прелазимо сада крају овога чланка и држимо да смо спор са противницима позоришним добили. Али пре завршетка навешћемо још једну заслугу позоришта, и то тим радије, што нам нико више никаква приговора учинити не може.

Ми смо одмах у почетку навели, да човек не може не престано као човек радити, нити може дugo као животиња животарити. Кад се насети животињске насладе, уморан од дугог напрезања, измучен од оног вечитог нагона, који га тера на посао — иде да тражи забаву али одабранију, ако је нађе, или јурне у оне раскалашне кругове у којима влада распуштено дивље хајкање, које му пропаст унапређује и које мир друштвени (дакле целину!) нарушавају. Овако многи, који би на другој страни у лудо своје горко стечене паре потрошио, овде их изда на своје добро а уједно на своје увесеље. Ту бар ужива својски дочек. Ако је тужан и жалостан, ако му зло расположе огорчава усамљене часове, ако му је mrзак и свет и посао, ако му се хиљаду и хиљаду терета спусте на душу, па мислиш, да ће се у раду свом угушити — он би можда иначе гледао, да у вину нађе заборав свију терета и болова; а овако — позориште га дочека, он се у њему занесе, па мисли, да је тај вештачки свет, што се пред њега износи, онај прави свет, у коме живи; он иочне осећати, заспалу његову природу узбуђују лековите страсти, и крв му почиње новим током шикати. Ту се напајајник исплаче, уз туђу тугу исплаче и своју тугу; ако ли је срећан, он се буди да је на опрезу, ако је осигуран, он преза и иочне се бринути. Ту се осетљиви мекушац очвршиће за човека, за мужа, а сурови нечовек тек ту почине осећати први пут. Ту се слави природа. Ту се тек осећа шта важи: човек бити.

У Земуну

Б. С. В. глумач.

Л И С Т И Ђ. М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Љубав није шала“) зове се позоришна игрица што смо је гледали у четвртак 27. јан. о. г. па ипак је писац А. Харић назвао шалом. Љубав, да богме, и није шала кад се лепој љубавници заврти мозак од романа и песама, као што се то збило с нашом лепом љубавницом Милицом. Њојзи је Златко Славујевић песник и почасни бележник својим песмама тако затвртио мозак, да је почела кокетовати с другим светом, како је мати стала на пут њезиној љубави или боље да речемо удаји. Али то није дошло на један пут: исправа се лепа Милица ушиће да склони свога Златка бегству, — то је роман, па кад се овај с добним разлозима одупре тој романтичкој намери, која би и тако за мало нашла опозицију у празном желудцу — Милица се задовољава и тиме, да се умори са својим љубавником. То је балада трагичне феле. Ово већ више пријања за песника, који ипак слабо показује воље, да са својом драгом тамо горе дели у самоја песничко небо. Златку се радије живи, али шта ће: он не може, он не сме да буде кукавица. У тој борби реализма с идеализмом нашао је писац комичан материјал за своју игру. Слушајући рефлексије љубавника у забуни докле може сујевера о лепшем свету, где се раздвојени љубавници из нова састају да се у љубави стопе, да занесе и тако к идеализму склоњену нарав женску, и тенденција пишчева иде на то, да стави у опреку таква осећања снапним, те се уздужује с једном девојком природнога кова, с праљом Роксом, да у одсудном тренутку искаже целу будалаштину таквог предузећа. Рокса је у томе комаду „ђаче самоуче“, која гледа природу онакву каква је, а не кроз наочаре романтичке литературе, природу шуну екзотичних створења и осветљену бенгалском ватром. — Али је све то узалуд. Млади песник види, да Рокса има право, но шта може он кад је обећао својој Милици, да ће је тога и тога часа дочекати у своме стану па да умре с њоме. И тај час дође а Милице нема. Јадном љубавнику већ почиње да свиће — вадља би сад могао узмани а да не погази задану реч. Златко већ и узмиче кад — ох ужаса! — Милица улази у његову собу а на челу носи јасно уписану смртоносну мисао. Није већ вајде, ќушчује је тај час већ ужасни! Милица вади стакленце на коме стоји писано „отров“ а Златка пробија зијој као грашак. Неколико тренутака и љубавници поделише у чаши воде свој последњи напитак. Сад се оточише трагичан дует, који би могао бити чисто трагикомичан, да нам је писац нагласио, да то није отров што су испиле заљубљене душе. Није то отров него меди-

цина, коју је мати миличина мислила, да ће најбоље сачувати од „облапорности“ своје служавке, ако на стакленцу напише то ужасно име. Али што је главније, мати се није ни противила озбиљно миличијој удаји него је само хтела да искуша песниково срце, знајући да песничка љубав брзо ветри. За њу је та пригода с медицином била добра лекција, за љубавнике доказ љубави, а за нас публику пријатна забава из које јасно провирује здрава мисао. Ружић и Савићева добро су се сложили да нам омиље ову позоришну игру. Они се обоје значајну сачувати од комичења, које би начинило од ове сетне шале празну лакрдију. У томе лежи доказ, да су схватили своје улоге. Маринковићка (мати) и Поповићева, послужавка Наста, згодно су допушњавале ову љубавничку групу. Али не смемо закратити хвале ни Л. Харићевој, која и ако је само протрчала преко позорнице као Рокса, ипак је показала много дара за копирање наших женских типова из народа. Исто се може рећи и о Рашићу и Соколовићу.

„Мила“ је туђа мисао, коју је врло лепо умео да посреbi К. Трифковић. То је име једне младе глумице, која у предсобљу чека позоришног директора (наравно „господина Тону“) да тражи „ангажма“, па да не би нама дуго било чекати с њоме, она нам кратко време с играма разног жанра и то у врло пријатним лаким стиховима. Слику за сликом црта нам Ружићка у природној верности. Коло започиње „мајчина маза“ из модерног доба нашег, која не да оцу право ни кад га има; за њима иде наивна лутка из прошлог времена, која даје матери право и кад га нема. Овима следује „наџаба“ која чита буквице кротком мужу што је остао у друштву чак до пола десет, за овом иде баба-девојка и баца хаљајућим гласом анатему па све женско што је млађе од ње. Коло се завршује с карактеристичним смехом и плачем. И кад нам Ружићка све то изведе јасно и лепо, она нас моли да је препоручимо за ангажма. — Ми имамо једну игру ове врсте, „Вежбање за брачни живот“, али колико је она одвртна са своје претеране кокетерије која смера само на то, да научи наше девојке како ће да се мазе и да лудују кад се удају, толико је занимљива ова што мимо простране глумачке студије узима за предмет друштвене мане и иде на то да их исмевањем уклања. И у овом делу остао је писац доследан своме досадањем начелу, за које ће му кад тад бити хвала. А играчица може бити уверена да ћемо је најусрдније препоручити „господину Тони.“

Трећи комад „Лек од пуница“ што је оно вече представљен познат је нашој публици. О њему можемо рећи да је у целини врло лепо одигран. Особито се допала игра Ј. Маринковићке, Брањија и Зорића. Ј.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ВАН

ПРЕДСТАВА 18.

ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 30 ЈАНУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI

ПРВИ ПУТ:

ЦАР ПЕТАР ВЕЛИКИ КАО ЛАЋАР.

ИШАЛІВА ИГРА У 2 РАДЊЕ, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО МИЛУТИН И. СТОЈАНОВИЋ.

Петар велики, руски цар под именом Петар Михаилов, лаћар.	Брани.	Маркиз Шатонеф, француски посланик
Петар Фліман, лаћар.	Ружић.	Суботић.
Ван-Бет, градоначеоник сардамски	Рашић.	Лорд Симилеј, енгл. посл. Лесковић.
Лефор, царев пријатељ и његов посланик.	Зорић.	Марија, градон. нећака
		Л. Маринковићева.
		Браун, госп. над лаћарима Пешић.
		Холандски официр Живковић.

Лаћари, становници сардамски, војници, — Збива се у Сардаму у Холандији 1698.

ЗА ТИМ:

ДА ЈЕ МЕНИ ЛЕЋИ ПА УМРЕТИ.

ЛАКРДИЈА У 1 РАДЊИ, С ПЕСМАМА, ПО НЕМАЧКОМ ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ УДЕСИО С. РАЈКОВИЋ.

О С О Б Е:

Добрић	Зорић.	Кршићка	J. Поповићева.
Добрићка	М. Савићева.	Намигуша	К. Савићева.
Кршић	Ружић.	Проводацић	Соколовић.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр. — Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр. — Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вред. — Седиште трећега реда 50. н. а. вр. — Стаяње 40. н. а. вр. — Галерија 20. н. а. вр. — Ђаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

Ко од наших претплатника жeli своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сајата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.